

Сучасний стан та охорона глушця в НПП «Черемоський»

Д. Юзик

muscicapa@ukr.net

Національний природний парк «Черемоський»,
смт Путила, Чернівецька обл., Україна

Глушець (*Tetraourogallus* L., 1758) — осілий птах, який внесено до третього видання Червоної книги України (2009) із категорією «зникаючий». В Українських Карпатах заселяє хвойні лісові масиви, розташовані біля невеликих сфагнових боліт, і гніздиться до верхньої межі лісу (Борщевский, 2015; Кривоглавий, Косило, 1994; Луговой, 1999). Більшу частину життя перебуває на ділянці радіусом до 3 км, неподалік від токовищ, місцезнаходження яких зберігається десятиліттями (Потапов, 1985; Романов, 1988). При цьому відстань між сусідніми токовищами становить 4–5 км (Гащак, Ястремский, 2019).

До кінця XX ст. залишався у поясі хвойних лісів достатньо звичайним, і його доля в межах Українських Карпат не викликала серйозних побоювань. Так, наприкінці 1990-х рр. глушця зустрічали у хвойних лісах поблизу с. Усть-Путила (Скільський, 2001). Із суто регіональних позицій занесення глушця до переліку червоно-книжних (Червона книга України, 1994) на той час деякі орнітологи вважали передчасним (Луговой, 1999).

Метою дослідження було вивчити густоту населення глушця (від початку XXI ст.) і розробити рекомендації щодо збереження і примноження чисельності цього виду в національному природному парку (далі — НПП, Парк) «Черемоський».

Було проаналізовано відомі нам літературні джерела, які стосуються мети досліджень, з території НПП «Черемоський» за період 2001–2010 рр. Попередню інформацію про кількість токовищ та чисельність глушця на території НПП «Черемоський», починаючи з 2012 р. по теперішній час з'ясовували у працівників служби державної охорони Парку. У 2018 р. було проведено облік токовищ куриних птахів в межах НПП «Черемоський» в рамках виконання Міжнародного проекту. Було використано особисті дані про окремі знахідки птахів на досліджуваній території. Основним методом отримання даних щодо чисельності птахів був маршрутний метод (орієнтувались на слух та візуальні спостереження). Проведено облік на токах за методикою М. М. Данилова (1963), за основу брали дані з максимальної чисельності півнів у період їх турнірної активності.

За обліками попередніх років (2001–2010), густота населення глушця на території НПП «Черемоський» становила від 0,1 до 0,8 ос. на 1000 га лісової площі і нараховувала близько двох місць токування. Відвідування самцями токовищ становило лише 1–2 ос. на токовище, а подекуди токування взагалі не відмічено (Скільський, 2001; Скільський та ін., 2014). Чисельність цього птаха у Карпатах ніколи не була високою, проте в останні роки є тенденція до її зростання. Так, за останні 8 років густота населення глушця на території НПП «Черемоський» становила від 0,7 до 6,6 ос. на 1000 га лісової площі і нараховувала близько 14 місць токування. Відвідування самцями токовищ становило 1–8 ос. на токовище.

Негативними факторами, які впливають на чисельність глушця на території Парку, є збільшення чисельності куниці лісової (*Martes martes* L., 1758), для якої глушець є об'єктом полювання, особливо у гніздовий період. Із загроз, які можуть впливати на стабільність токовища та його захищеність, можна назвати недостатню стійкість ділянок токовищ до вітровалів і часткове всихання старих дерев.

З огляду на аналіз ситуації, що склалася навколо глушця в умовах Парку, пропонуємо деякі заходи, які дозволять зберегти і примножити чисельність цього птаха. Для зведення до мінімуму фактора турбування, місцям токування глушців надати статус особливо цінних об'єктів природи Парку, де встановлюється заповідний режим. Посилити контроль та підвищити штрафні санкції за незаконний відстріл глушця аж до притягнення порушників до кримінальної відповідальності. Для збільшення чисельності виду доцільно створити на території НПП «Черемоський» розплідник для штучного розведення глушця у неволі з наступним випуском у природу. З метою пропагування охорони глушця в Українських Карпатах необхідно налагодити випуск листівок, буклетів, плакатів тощо.

Отже, на території НПП «Черемоський» від початку XXI ст. густота населення глушця є невисокою, проте в останні роки спостерігається незначна тенденція до її зростання. Для збереження та примноження чисельності цього виду рекомендуємо застосовувати наведені вище природоохоронні заходи.